

Borges Blue corner

God kveld igjen, godtfolk!

Den siste tiden har det begynt en serie på NRK1 som tar opp i hvilken grad vår atferd er bestemt av miljø og arv. Ikke at jeg spesiell sans for programlederen eller produksjonen – det blir mye utenom temaet som irriterer like mye som i språkprogrammene som Petter Schjerven hadde for noen år siden. Men temaet er viktig, ikke minst sett fra en atferdsanalytisk synsvinkel. Så langt har jeg fått med meg at serien har tatt opp at kjønnsforskjeller og forskjeller i intellektuelle evner og sosial tilpasning nok er langt mer bestemt av biologisk arv enn samfunnsforskere vil ha det til. Så får det heller være at Eia lot Willy Pedersen slippe billig unna da sistnevnte ”opplevde” – et rart ord å bruke når en skal forklare vitenskapelige funn – at forskjeller i intelligens og sosial tilpasning for det aller meste er miljøbestemt. Pedersen opererer nemlig ikke med biologisk arv i sine modeller. Her har eneggete tvillinger, og sammenligninger mellom barn som har vokst opp og ikke har vokst opp med sine biologiske foreldre, ingen plass. Dermed kan det se ut som svært mye variasjon i intelligens og sosial tilpasning kan forklares med variasjon i foreldres intelligens og sosiale tilpasning. Problemet er altså at metodikken er uegnet til å si noe om hva biologisk arv bidrar med. Et annet problem er at den sier lite om hva miljøpåvirkningen går ut på – den nøyer seg stort sett med å peke på mulige, generelle faktorer. Den praktiske nytten er derfor sterkt begrenset...

Ellers får vi vente spent på neste episode med eksempler på at atferd ikke er et resultat av vage, globale forhold. Og hva er så farlig med det? Er biologisk orienterte personer mindre opptatt enn andre av for eksempel likestilling? Det tviler jeg på.

Jeg vil ikke grave meg ned i hvordan vi har blitt oppfattet. Mange mener nok imidlertid at atferdsanalytikere, eller behaviorister, som vi også kalles og kan kalle oss, oppfatter mennesket som 100 % miljøbestemt og vel så det. Det gjør vi altså ikke. Men kan det på noen måte være et problem for oss at mye av våre atferdsmessige tendenser er vesentlig påvirket av arv? Selvfølgelig ikke. Evnen til å lære, inkludert evnen til å venne oss til ting vi ikke liker, for å nevne noen enkle eksempler, er noe av det fineste som evolusjonens høyere makter har gitt oss. Atferdsanalytisk psykologi står like fjellstøtt, selv om utgangspunktet, og hvordan personen reagerer på ulike ”intervensjoner”, har et betydelig biologisk grunnlag. Vi vil jo ikke endre hele personen fra A til Å, i alle fall ikke hvis personen ikke har problemer fra A til Å. Som regel holder det med endringer på ett eller noen få områder. Klarer vi å lære en person å lese, etter at skoleverkets moderne tilnærminger har spilt fallitt, er vi glade. Klarer vi å få en person til å se at det er lurt å slutte å selvskade eller oppføre seg problematisk på andre måter, eller i alle fall gjøre det langt mindre, jubler vi. Det samme gjelder når vi får en ”skolenekter” til å gå på skolen igjen, en ”matvegrer” til å spise og legge på seg, og en umælende person til å snakke. Det er ikke vanskelig å forlenge listen. Folk som kan dette, vil det alltid være bruk for. Jeg kjenner ingen som er gode i atferdsanalyse som ikke har mye å gjøre, i alle fall ikke når det har ryktes...

Men livet er jo ikke ”bare atferd”, som jeg ofte får høre. Skjønt, hva ellers skal det egentlig være, når vi opererer med et atferdsbegrep som kanskje er litt videre enn hva folk flest opererer med? En form for atferd, utover den atferden som det er å interessere seg for atferd og prøve å endre atferd, er å skrive dikt. I den forbindelse må jeg innrømme at jeg er litt glad i Odalen. Jeg har også vært veldig fascinert over at særlig folk i Nord-Odal, i alle fall

inntil nylig, var svært opptatt av hvordan ”føret over skogen” hadde vært, da jeg og mine kolleger i habiliteringstjenesten kom dit. Dette ble det etter hvert en del fleip ut av. Det endte med at jeg og andre etter hvert skrev dikt om vegen fra Hedmarken, gjennom Romedalskogen, til Odalen. Selv flettet jeg også inn litt om *hvorfor* våre turer dit ble til, og la vel heller ikke skjul på hvilken psykologisk skoleretning vi jobbet ut fra. Dere lurer kanskje på hva et dikt om Odalen har med lokallaget å gjøre. Vel, jeg får vel si at *veien* er den samme som vi må kjøre for å møte våre venner i lokallaget. For eksempel 18. mars, den store ”Back to basics”-kvelden, venter en tur som kan gi skrekkopplevelser som bare skogen – det finnes bare én skikkelig skog - kan by på. Så min vei til Odalen er også min vei til dere – jeg kunne ikke drømme om å kjøre for eksempel E6!

Skogsepoken i norsk litteraturhistorie hadde vel sin storhetstid for ca. seks år siden. Her er en liten smakebit på poesi fra denne gullalderen i norsk litteratur:

Skogsvægen til Odalen, dalen i mitt hjerte

Fra Hedmarken til Odalen går det en vei,
jeg tror nok kanskje den skremmer deg
Og det er visst ikke for ingenting,
for i skogen lurker døden, og verre ting...

Har du *ikke* om den farlige veien hørt,
og har du den ikke om vinteren kjørt?
Da er det nok på tide at du lytter litt,
til en som har opplevd dens mareritt

For veien er slik, min gode venn,
at om vinteren snør den ofte igjen
Og når holka, isen og glatta rår,
da er du glad om du Odalen når...

Men *våren* er vakker, og veien blir bar,
da er det lett å være en kjekkandes kar!
Snart står vi på trammen på Evjebakken*,
spørsmål om ”føret over skogen” er takken

Sommeren er idyll med bading i tjern,
og angsten for vinterens farer er fjern
Jinten’ har bikini og knapt nok det,
for den heldige kan store ting skje...

Høsten forlenger en hyggelig tid,
bare vi kjører med lite grann flid
For plutselig inne i skyggen er isen,
og en smadret bil kan lett bli prisen

Så blir det vinter, og romantikken er slutt...
Men vi kjører over Skogen, jevnt og trutt
I bofellesskap fra Sand og til Gardvik,
må vi stå fram som atferdsfolk, uten svik

Vi setter livet inn, men gjør det med glede
av kjærlichkeit til Odalen lar vi oss lede
For Skinner sendte oss ut i verden,
en ledestjerne er med oss på ferden...

*Evjebakken er der hvor NOAO (Nord-Odal opplærings- og aktivitetssenter) holdt til.

Som sagt, alle i lokallaget kan "ta dette til seg". Takk for denne gang!

Børge